

Täysistunto

Keskiviikko 27.10.2021 klo 14.01—20.06

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 99/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Es-sayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö sisältää kristillisdemokraattien vastalauseen, jonka mukaan sitten asian toisessa käsittelyssä tulemme esittämään, että eduskunta ei hyväksy tätä hallituksen esitystä eikä siihen liittyvää sopimusta. Euroopan vakausmekanismiin sääntömuutoksilla ja siihen liittyvällä, seuraavassa asiakohdassa esille tulevalla yhteisellä kriisimekanismilla, sen aikaistetulla käyttöönnotolla, näillä molemmilla näitä sääntöjä ollaan siis muuttamassa siten, että varoja voidaan käyttää myös euroalueen kriisipankkien pelastamiseen kriisinratkaisurahaston viimesijaisena rahoittajana. EVM:n painopiste on siis siirtymässä euromaiden rahoittamisesta selkeämmin sellaiseksi instrumentiksi, jota käytetään pankkikriisin varalla.

Pankkiunionin alkuperäinen ajatushan oli se, että pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys puretaan, mutta nyt kuitenkin sitten pankkien pelastamisen viimesijaiseksi rahoittajaksi on välillisesti jälleen tulossa jäsenvaltioiden veronmaksaja. Yhteisvastuullisuus on kasvamassa paitsi näiden valtioiden EVM-rahoituksen kautta myös siten, että pankkien kriisinratkaisurahaston varoista on tulossa yhteisvastuullisia. Juuri tätä yhteisvastuullisuuden käyttöönoton nopeuttamista istuva hallitus on halunnut tukea.

Euroopan vakausmekanismiin sääntömuutoksella helpotetaan valtioiden velkajärjestelyä siten, että velallisten yksimielisyyttä ei enää jatkossa edellytetä. Tämä on sellainen asiakohta näissä EVM-muutoksissa, jota sinällensä voi kannattaa, koska se ehkäisee spekulointia näillä kohteena olevilla velkakirjoilla, mutta on kuitenkin huomioitava se tosiasiassa, että velkajärjestely merkitsee näihin valtion papereihin sijoittavalle kansainväliselle yhteisölle ja yleisölle välittömiä tappioita. Jo se, että tällainen järjestely tulee mahdollisesti todennäköiseksi ja sen todennäköisyys kasvaa, on varmasti myöskin perustelu kyseisten arvopapereiden välttämiseen, joten niitten kysyntä nopeasti lähtee vähenemään ja siten toisaalta tarjonta lisääntyy, mikä johtaisi hyvin nopeassa ajassa niitten hintojen laskuun ja myöskin vastaavasti kyseisen valtion maksamien korkojen nousuun. Tässä pahim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

millaan seurauksena — sinällänsä hyvää tarkoittavalla asialla — voisi ollakin hyvin nopea maksuvalmiuskriisi, ja tämä saattaisi tapahtua jo ennen kuin itse velkajärjestelyä olisi edes aloitettu. Tästä itse asiassa tuolla valiokunnan asiantuntijakuulemisessa varoitettiin ja tuotiin esille, että tällainenkin riski tähän sinällänsä tärkeään velkajärjestelyelementtiin voi sisältyä.

Toinen asia, mitä tässä sinällään yksittäisenä asiana tämän sisällä voi kannattaa, on tämä ehdotettu EVM-tuen mahdollistaminen vain sellaisille maille, jotka on arvioitu velkakes-täviksi, joiden velan takaisinmaksukyky on siis varmistettu. Tämän kohdalla voi vain to-della toivoa, että jospa pidettäisiin kiinni edes tästä muutoksesta. Se itsessään olisi kyllä tarpeellinen, mutta vähän pelkään, että sille tapahtuu niin kuin monille muillekin EU-sään-nöksille eli sitä ruvetaan venyttämään ja vanuttamaan.

Arvoisa puhemies! Näihin EVM-sääntömuutoksiin sisältyy tämä hätätilamenettely, ja me olemme myös KD:na korostaneet sitä, että tämä vakausmekanismi, EVM, pitää säilyt-tää valtioiden välisenä järjestelynä ja keskeisenä päätöksentekotapana on jatkossakin olta-va tuo jäsenmaiden yksimielisyys. Nyt kuitenkin tuossa hätätilamenettelyssä määräenem-mistöpäätöksenteolla on mahdollista, että Suomi joutuu kantamaan vastuuta hätärahoituk-sesta, jonka myöntämistä se on itse vastustanut, vaikka sinällänsä Suomen rahoitusvastuu-ta ei olisikaan mahdollista kasvattaa yli tuon EVM-sopimuksen enimmäismäärän. Enim-mäismäärän ylittävä vastuu edellyttää Suomen suostumusta, minkä tietysti sitten poliitti-nen paine saattaa laukaista, vaikka se ei olisi taloudellisesti viisasta.

Toinen sellainen asia, mikä tässä EVM-sääntömuutoksessa on syytä myös ymmärtää, on se, että näillä ERVV-tukien siirroilla, jos niitä tehdään, on vaikutus Suomen Kreikka-va-kuuksiin. Tämän asian aiemmissa käsittelyvaiheissa valtiovarainministeriöstä pyydytyssä lisäselvityksessä todetaan, että mikäli keskustelut ERVV-tukien siirtämisestä alkaisivat, ”samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen Kreikka-lainan vakuusjärjestelyyn. Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassa-olo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen”. Eli vaikka näihin Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaa-vat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääomaosuuden pienentä-misestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, niin on moitittavaa, että näitä vaikutuk-sia Suomen vakuusjärjestelyihin ei ole selvitetty etukäteen. Meillä pitäisi olla jonkunlai-nen käsitys siitä, mitä sitten, jos tämä skenaario kuitenkin toteutuu ja jos jälleen kerran käy niin, että se poliittinen paine muodostuu suureksi. Näitten ERVV-tukien siirtäminen edel-lyttää yksimielisyyttä, mutta aivan samalla tavalla kuin on nähty elpymisrahastopäätökses-sä, voi poliittinen paine muodostua niin suureksi, että sitten kuitenkin yksin ei sen muu-toksen vastustajaksi kenestäkään ole. Kristillisdemokraatit katsovat, että tämän skenaarion taloudelliset vaikutukset olisi valtiovarainministeriössä pitänyt ehdottomasti selvittää.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmantena asiana nostan tämän EVM-sääntömuutoksen koh-dalta esille sen, että tässä yhteydessä on haluttu muistuttaa, että kun puhutaan Suomen eduskunnan budjettisuvereniteetista — vaikka siihen nyt tässä tapauksessa ei olla sinällän-sä koskemassa, mutta meillä kuitenkin mahdollistetaan mekanismeja, jotka voivat lisätä teoriassa sitä Suomen vastuuta — niin se ei ole pelkästään tällaista teoreettista tarkastelua, vaan todellakin on huomioitava se, että Suomen valtiontalouden takausten suhde kokonais-tuotantoon on EU-maiden korkein, ja meidän täällä eduskunnassa on huolehdittava siitä, että vastuut eivät kasva tavalla, joka voisi sitten vaarantaa Suomen valtion mahdollisuudet vastata niistä velvoitteista, joita meillä perustuslain mukaan on omille kansalaisille. Siinä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

mielessä täytyy muistaa se, että tämä kokonaisuus on monimutkainen. Tässä ehkä voisi sanoa, että keskeisin asia on se, että EVM:n painopiste tulee nyt siis siirtymään euromaiden rahoittamisesta yhä selkeämmin pankkikriisin instrumentiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on todella tärkeä asia, ja onkin valitettavaa, että sali on näin tyhjä eikä hallituspuolueiden edustajia ole paikalla yhtään puhemiestä lukuun ottamatta.

Arvoisa puhemies! Myös perussuomalaisten valiokuntaryhmä valtiovarainvaliokunnassa jätti vastalauseen, jossa esitämme, että tämä sopimus, joka sisältyy tähän hallituksen esitykseen, hylätään ja lisäksi tämä lakiesitys hylätään. Eli sellaiset esitykset tulemme tekemään toisessa käsittelyssä ja samalla esitämme kolme lausumaa. Ne ovat toisen käsittelyn asioita.

Tämän asian kiirehtiminen on aika käsittämätöntä tässä tilanteessa. Viime vaalikaudella, kun pankkiunionia valmisteltiin, jäi hyvin voimakkaasti mieleeni valtiovarainvaliokunnassa Suomen linjana, että ensin täytyy euroalueen pankkien tilanne olla tehokkaasti läpivalaistua, niin ettei meillä ole niitä piilossa olevia riskejä. Eli niitä stressitestejä tehtiin, ja tunnettua on, että Välimeren maissa lukuisat pankit eivät stresseissä pärjää vaan ovat olleet ja olivat silloin kolme neljä vuotta sitten kelvottomassa kunnossa. Nyt on eletty vajaa kaksi vuotta tätä korona-aikaa, ja tällä hetkellä on oletettavissa, että noiden pankkien tilanne ei ole pääosin parantunut vaan riskit ovat saattaneet kasvaa, eikä niitä ole lähellekään riittävästi selvitetty. Kuitenkin tässä mennään askel, ehkä toinenkin yhteisvastuun ja pankkiunionin syventämisen tielle.

Meidän vastalauseessamme todetaan: ”Useassa asiantuntijalausunnossa kerrottiin, kuinka esitys on hyväksyttävissä, sillä varautumisjärjestelyn käyttö on hyvin epätodennäköistä. Syyksi mainittiin pankkien riskienhallinta, pankkivalvonnan tehostuminen ja kriisinratkaisukehikko. Lisäksi valtioiden velkaisuuteen liittyvät riskit ovat vähentyneet Euroopan keskuspankin rahapoliittisen tuen myötä, mikä on vähentänyt myös pankkien riskejä.” Tämä siis kertoo sen, että meidän vastuullamme on näiden maiden velkakestävyyttä. Väitetään niin, että sitä on parannettu Euroopan keskuspankin toimesta. Se on tapahtunut tässä koronan aikana vähän samalla periaatteella kuin meillä on pidetty ihan perustellusti yrityksiä pystyssä koronan kiusaaman taloustilanteen aikana, mutta Etelä-Euroopassa se on tapahtunut Euroopan keskuspankin toimesta, ja meidän vastuu on siellä se vajaa 2 prosenttia siitä, ja se vastuuhan on kasvanut sitten aivan hurjiin lukemiin. Nyt tässä tilanteessa, tietämättä, mikä on italialaisten ja muiden eurooppalaisten suurten ja pienempien pankkien taloudellinen tilanne, hallitus on hyväksymässä tällaisen paketin. Mielestäni se on erittäin suuri riski.

Vetoankin kaikkiin kansanedustajiin: Tutustukaa tähän asiaan ja miettikää, onko todella oikein, että me otamme Suomen kansan piikkiin tällaisen paketin, jonka osalta saattaa hyvinkin pian olla realistista, että tälle järjestelmälle laukeavat suuret maksut. Pankkien omistajien omaisuudet käytetään ensin ja sen jälkeen sijaintivaltion, mutta kun tiedämme näiden kunnan, niin sen jälkeen se on meidän vastuulla, ja tälle tielle ei missään tapauksessa tänä päivänä pitäisi mennä. Tämä esitys on syytä hylätä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

19.07 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitysten 99 ja 100 on tarkoitus muodostaa sellainen kokonaisuus, joka jouduttaa pankkiunionin kehittämistä ja parantaa näin kenties EVM:n toimintakykyä vastata erityisesti pankkikriiseihin. EVM on siis siirtymässä yhä enemmän välineeksi hoitamaan pankkikriisejä. Se on kytkettynä yhä tiiviimmin EU:n finanssipoliittiseen rakenteeseen. Pankkeja turvataan tilanteissa, joissa pankkien omat kriisinratkaisurahastot eivät ole riittäviä. Tämä johtaa siihen, että EVM:stä vähitellen tehdään valuuttarahasto. EVM:n toimintaa laajennetaan valtioiden luottotajasta pala palalta pankkien pelastajaksi, uudistusvalvojaksi. Kaiken lisäksi päätöksenteko on muuttumassa yksimielisyysvaatimuksesta määränemmistöpäätöksiksi. Samalla EVM:n rooli tulee korostumaan, ja näin EVM itsenäistyy EU-valtioista ja -komissiosta.

Suomen vastuista esitetään, että ne eivät kasvaisi — siis ideaalitilanteessa. Kuitenkin on jo tiedossa, että aivan varmasti tulee uusia kriisejä. Mittavissa kriiseissä kriisinratkaisurahastot eivät tule olemaan riittäviä, eli vastuumme tulevat näissä tilanteissa myöskin kasvamaan. Keskustelu voidaan siirtää solidaarisuuteen. Siitähän tässä on pitkälti myös kysymys.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat todenneet, että tämänkaltaiset toimet olisivat kannatettavia siinä tilanteessa, kun pankkijärjestelmät eri maissa olisivat samalla viivalla eli olisivat vertailukelpoisia, mutta maat ja pankit eivät ole yhteismitallisia. Suomen joutuminen maksumieheksi jonkun kreikkalaisen tai italialaisen pankin pelastamiseksi käy päivä päivältä todennäköisemmäksi. Menemme nyt taas yhä syvemmälle sellaiseen integraatioon, mihinkä Suomen kansa ei ole koskaan ollut valmis eikä ole nytkään.

Se, että näitä toimenpiteitä nyt nopeutetaan vielä kahdella vuodella, kertoo vahvasti siitä, että riskejä on jo ollut nähtävissä. Muutenhan tätä keskustelua ei olisi tarpeellista edes käydä. On väistämätön tosiasia, että viime kädessä pankit ja valtiot ovat sidoksissa toisiinsa velkakirjaomistustensa kautta. Kysymys kuuluukin, onko millään mittaristolla varmistettavissa, että autettavat maat olisivat velkakestäviä, ja samalla, miten voidaan varmistaa niiden takaisinmaksukyky. Vastausta voi olla vaikea löytää näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Eikö ole järjetöntä, että taas me lähdemme mukaan pelastamaan Etelä-Euroopan maiden pankkeja? Eikö olisi kohtuullista, että maat, jotka ovat suhteessa keskenään, myös sopisivat ongelmat keskenään? On hyvä muistuttaa myös, että luottoluokitaja Fitch on varoittanut Suomen velkaantumisesta. Velkataakka on suurempi kuin saman luottoluokituksen saaneiden maiden mediaani. Luottoluokituksen lasku tulisi näkymään myös tulevaisuudessa valtionlainojen korkojen nousuna, eli meillä on tarpeeksi huolia ihan täällä omallakin tontilla.

Perussopimuksia ja säädöksiä on EU:ssa rikottu jo yli sadassa kohtaa. Voiko kukaan tässä salissa uskoa, että ne jatkossakaan olisivat toimivia? Tässä salissa tuntuu elävän sellainen henki, että meidän tehtävänämme on olla kokoamme suurempi — siis yhteisessä taakanjaossa.

Arvoisa puhemies! Monttu on jo kaivettu. Se, että EVM:ää siirretään pankkien lopulliseksi maksajaksi, ei lopputulosta tule muuttamaan. Tällä ostetaan konkreettisesti vain aikaa. Ongelmana on, että tämänkaltaisilla toimenpiteillä paikataan vuotavaa venettä uusilla paikoilla, kunnes lopulta paatti uppoaa sinne monttuun. Toivon kuitenkin, että näin ei meille tulisi käymään. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.12 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä näinkin tärkeä asia kuin hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, ja tässä nyt kun olen kuunnellut edustaja Essayahin puheen ja erittäin hyvän edustaja Kankaanniemen puheen ja kun varsinkin tuo edustaja Koskelan viimeinen puheenvuoro oli niin jätävä, niin minä esitän asian pöytäämistä 9.11. päivällä pidettävään istuntoon, niin että saataisiin tänne hallituksen puoleltakin edes joitakin ihmisiä kuuntelemaan näin vakavaa asiaa, mitä nämä edustajat tässä ympärilläni kertovat. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tämän esityksen jälkeen istunto keskeytetään teknisistä syistä. Istuntoa jatketaan kello 19.45.

Täysistunto keskeytettiin kello 19.14.

Täysistuntoa jatkettiin kello 19.50.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 19.14 keskeytynyttä istuntoa ja asiakohdan 12 käsittelyä.

Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

19.50 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Käytin tuossa aikaisemmin puheenvuoron ja olisin todella toivonut, että myös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja olisi ollut esittelemässä tämän erittäin tärkeän, historiallisen ja kauaskantoisen mietinnön, asian, joka siihen sisältyy. Valiokunnan mietinnössä on paljon sellaisia kohtia, jotka olisi ollut tarpeen selvittää eduskunnalle, mutta näin nyt ei tapahtunut.

Lisäksi täällä oli paikalla tuossa puoli tuntia sitten vain viisi edustajaa puhemiehen lisäksi. Hallituspuolueet olivat täysin poissa ministereistä puhumattakaan. [Timo Heinonen: Ohhoh!] Näin tärkeän asian käsittely todellakin on sellainen, että se pitää tehdä valoisaan aikaan — mikäli loka—marraskuulla valoisia päiviä on — ja joka tapauksessa sellaiseen aikaan, että edustajilla on mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn. Ja kun näin on, niin pidän erittäin perusteltuna sitä, että edustaja Mäenpää teki esityksen pöydällepanosta ensi lomaviikon jälkeiseen ajankohtaan.

Herra puhemies! Kannatan sitä esitystä ja toivon, että silloin sitten on sali mahdollisimman täynnä, ministereitä paikalla ja myös valiokunnan puheenjohtaja esittelemässä asian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Asia siis jää pöydälle.

Jos keskustelu jatkuu, se jatkuu vain ja ainoastaan pöydällepanosta. Onko ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta? — Edustaja Könttä.

Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esitän asian pöydälle huomenna pidettävään toiseen täysistuntoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2021 vp

Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Köntän tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Onko vielä pöydällepanon ajankohtaan liittyviä puheenvuoroja?

Keskustelu pöydällepanon ajankohdasta on päättynyt. Asian käsittely keskeytetään. Asian pöydällepanosta äänestetään huomenna.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.